

GÜLLÜK (MANDALYA) KÖRFEZİ VE BU CENNETİ BEKLEYEN FELAKETLER

Doğanın bir ürünü ve parçası olan insan, çevreyi değiştirme gücü ve açgözlülüğü sonucunda ne yazık ki içinde yaşadığı doğayı ve dolayısıyla da kendini hızla yok etmektedir.

Dünya kapalı bir yaşam alanıdır, üzerindeki her şey birbiriyle etkileşim halindedir; üretilen pislikler Dünya üzerinde kalmakta ve yaşam için gerekli olan denge hızla bozulmaktadır. Küresel ısınma artmakta ve iklimler değişime uğramaktadır ve yakın gelecekte de üzerinde yaşanmaz hale gelinecektir.

Güllük Körfezi de bu gezegenin ve ülkemizin güzel bir parçasını oluşturmaktadır. Körfezde yer alan iki değerli lagün Bargilia (Tuzla) ve Dalyan, bölgenin hayvan (fauna) ve bitki (flora) çeşitliliğine ev sahipliği yapmaktadır. Deniz akıntısı Bodrum yönünden Güllük yönüne doğu kıyısı, Dalyan'dan da tekrar batı kıyısından Bodrum yönüne doğru sirkülasyon yapmaktadır ve sirkülasyon deniz fauna ve florası için son derece önemlidir. Burada yaşayan halk ise, ağırlıklı geçimini zeytincilik başta olmak üzere tarım ve balıkçılık, deniz ürünleri avı ve yetiştiriciliği, gezi tekneleri ve pansiyon-otel-lokantaları vs turizmden sağlamaktadır. Ülkemizin çeşitli yerlerinden emekliliğini geçirmek üzere gelenler ise sakinliği dolayısıyla Güllük (Hermias), Kıyıkışlacık (Iasos), Boğaziçi (Bargilia) ve çevresindeki sitelere yerleşmekte, bir kısmı ise burayı yazlık olarak kullanmaktadır. Onbinlerce yıldır bakır kalan bu güzel coğrafya da hızla insanın yıkıcılığından nasibini almakta ve Körfez hızla kirlenmektedir. Körfez, hem bitiminde bulunan Dalyan yönünden, hem de akıntı ve rüzgar yönünden dolayı Bodrum Yarımadası Mandalia girişi yönünden ve hem de yerleşim birimleri ile gemi trafiğinden kaynaklanan bir kirlilik kısılcı altında boğulmaktadır.

Dalyanı ve Körfezi kirleten kaynaklar özetle şunlardır:

- Sarıçay, Hamzabey ve Mazı Derelerine zeytinyağı işletmeleri ile mandıralardan dökülen atıklardan, tarlalara atılan ilaçlardan ve evsel atıklardan karışan kirlilik
- Balık üretilen toprak havuzlarının çektiği su ve döktükleri atık sularından ve yemlerden gelen kirlilik
- Balık işleme, kültür balıkçılığı ağlarının yıkanmasından ve balık yemi işletmelerinden Dalyana dökülen atıklar
- Maden taşımacılığında savrulan ve depolama/kırma tesislerindeki tozlarla gelen kirlilik
- Limana gelen gemilerin balast sularından, yağlarından, pervanelerinden ve maden yüklemelerinden karışan kirlilik ve gürültü
- Güllük yerleşimi ve ikinci konutların (yazlıklar) evsel atıklarından karışan kirlilik
- Havalimanında uçakların gazlarından gelen kirlilik ve gürültü

Kirlilik kaynaklarının bu çeşitliliği ve Körfezin kapalı bir havza olması, çözümün tek tek değil, topyekün olması gerektiğini göstermektedir.

Milas ilçesinin atık sularının akabileceği tek yer bulunmaktadır: Güllük Körfezi! İlçenin katı atık deposu yapılmakla birlikte, 24.000 m³ /gün kapasiteli atıksu arıtma tesisi halâ yapılamamıştır. Güllük beldesinin belediyeye ait olan kullanma ve atıksu işletme hakları AKFEN isimli bir şirkete (ülkemizde tek ve ilk özel su şirketi!) devredilmiş ve hem kullanma hem de atıksu tesislerinin özellikle de yaz aylarında yeterli olmadığı yıllarca görülmüştür.

<https://www.yeniasir.com.tr/ege/mugla/2020/09/10/milasta-kanalizasyon-suyu-denize-akti>

Milas'ta kanalizasyon suyu denize aktı

Muğla'nın Milas ilçesine bağlı tatil bölgesi Güllük Mahallesi'nde tıkanan kanalizasyon hatlarından akan pis su denize döküldü Pis suyun karıştığı deniz suları uzun süre görüntü kirliliği oluşturdu.

Zeytinyağı fabrikaları ve atıkları

“Milas merkez, belde ve köylerinde 33 adet eski sistem, 60 adet yeni sistem (kontinu) olmak üzere 93 adet zeytinyağı fabrikası bulunmaktadır. Bunlardan 31 tanesinin gıda sicili ve çalışma izni bulunmaktadır. (...) Milas’ın 114 köyünde zeytincilik önemli bir geçim kaynağıdır. Ürünün var yılında zeytinyağı fabrikalarından çıkan karasu miktarı 177.900 tondur. Geçmiş yıllarda zeytinyağı fabrikalarından çıkan karasular, derelere akıtılıyor veya bazı yerlerde de derelerden akan karasular Güllük körfezine ulaşıyor, bu sayede suların biyolojik yapısı bozuluyor, sulardaki canlı hayat bundan çok büyük zarar görüyordu. Sorunun çözümü ve canlı hayatın sürdürülebilmesi için yapılan çalışmalar sonucunda; Milas’taki fabrikaların % 50’ye yakın bölümünde 3 havuzlu çökeltme sistemi hayata geçirilmiş ve de bugün başarıyla uygulanmaktadır.” (<http://www.milas.gov.tr/milas-zeytin-ve-zeytinyagi> 20.11.2020) Milas Kaymakamlığı’nın bu verilerine göre, asitik olan bu karasuyun %50’sinin (89.000 tonu!) halâ Güllük Körfezi’ne akıtıldığı ve 62 fabrikanın da ruhsatsız çalıştığı anlaşılmaktadır.

<https://kenttv.net/milas-saricayda-balik-olumleri> 04.11.2020

Kültür Balıkçılığı Tesisleri

Denizlerdeki yüzer havuz balık üretim tesisi sayısı 71 ve kapasitesi 43.520 ton, karadaki (Dalyan civarı) toprak havuz balık üretim çiftlikleri ise 150 adet ve kapasitesi 6.139 tondur. 2017 yılında levrek, çipura ve alabalık toplam ihracatı 63.404.485, 27 kg’dır (<https://mitso.org.tr/balik-uretimi/> 19.11.2020). Balık üretiminde, yine Milas’ta kurulu bulunan 3 balık yemi fabrikasında üretilen ve antibiyotik katkılı yemler kullanılmakta ve bu yem katkıları hem Dalyan hem de Körfez deniz suyunu aşırı derece kirliletmektedir. Daha önce hemen Güllük beldesi açıklarında bulunan balık çiftlikleri bu kötü koku ve kirliliğe halkın verdiği tepki üzerine sözde buradan taşınmışlar ama, bu kez de tam Mandalya Körfezi

giriş akıntısının bulunduğu kısma konuşlandırılmışlardır, dolayısıyla bu kirlilik doğrudan yine Güllük Körfezi yönüne gelmeye devam etmektedir. Dalyan düzlüğünde yer alan toprak havuzlar ise tam bir felakete neden olmaktadır. Toprak havuz yer ve sayıları şu şekildedir: Akyol (7), Avşar (57), Baharlı (1), Bahçeyeniköy (2), Dörttepe (1), Ekinanbarı (46), Güllük (1), İçme (10), Kıyıkışlacık (8), Savran (13), Yaşyer (17). Bunların karasal alanı 2 milyon 635 bin 599 metrekaredir. Toprak havuzlar acı su kaynaklarını ve artezyenleri kullanmakta, bu da toprak tuzlanmasına yol açmakta; sular arıtılmadan kanallar aracılığıyla lagüne dökülmektedir. Yer altı sularının aşırı kullanımından dolayı deniz suyu 11 km içeriye Ağaçalıhöyük köyüne kadar gitmiştir. Bu verimli tarım arazilerine sahip ova hızla yok olmaktadır.

Balık İşleme, Balık Yemi Üretme ve Balık Ağı Yıkama Tesisleri

Balık işleme ve paketleme tesisi 5, balık yemi fabrikası 3, balık ağı yıkama tesisi de 1'dir. Özellikle devasa kültür balıkçılığı ağlarını yıkamada sodyum sülfat ve diğer kimyasallar kullanılmaktadır. Bu tesislerin hemen hepsi Dalyan kıyısı-Güllük yolu kıyısında yer alan bu tesislerin atıkları doğrudan doğruya sazlıkların arasından gizli bir şekilde Dalyan'a akıtılmaktadır. Özellikle, atık salınımı gece yarısı yapıldığı için, geceleyin havaalanı çalışanları, yolcular ve yolcu yakınları kokudan duramamaktadırlar.

Liman ve Maden Taşımacılığı

Güllük beldesinin merkezinde yer alan eski liman iskelesi maden taşımada kullanılırken ortaya saçılan maden tozlarından dolayı "Küllük" olarak adlandırılmış, sonunda merkezdeki eski iskele sadece balıkçı gemileri için kullanılmaya başlanmıştır. Ancak, tam da Dalyan'ın girişine bir taşıma limanı yapılmış, bu kez madenler o limandan gemilere yüklenmeye başlanmıştır ve taşınan maden tonajı da gelen gemi ve tonajı da artmıştır. Kamuoyunda bu iki liman birbirine karıştırılmaktadır.

Güllük limanı bugünkü haliyle yılda 6,3 milyon ton dökme yük ve 700.000 ton genel kargo yük kapasitesine sahip olup, projenin yıllık elleçleme kapasitesi 7.000.000 ton/yıldır. Limana en fazla 50.000 DWT'lik gemiler yanaşmakta olup, yılda 500 gemi yanaşmaktadır. Güllük Limanı (iskele ve geri hizmet sahası) mülkiyeti T.C. Başbakanlık Vakıflar Genel Müdürlüğü'ne aittir, ama T.C. Başbakanlık Vakıflar Genel Müdürlüğüne izafeten Aydın Vakıflar Bölge Müdürlüğü ile Güllük Mandalya Turizm ve Liman Hizmetleri A.Ş. arasında, 24.01.2015 tarihinden itibaren 23 yıllığına kira sözleşmesi imzalanmıştır. Limanın mülkiyeti Vakıflara ait görünmekle birlikte pratikte özel bir şirkettir. 14 Ocak 2016 tarihinde, dönemin Çevre ve Şehircilik Bakanı (ki, aynı iktidar söz konusu) Fatma Güldemet SARI'nın, Muğla Milletvekili Akın Üstündağ'ın 7/421 yazılı soru önergesine verdiği yazılı cevap (Sayı: 30824082-610/219); **Muğla Valiliği Gıda, Tarım ve Hayvancılık Müdürlüğü'nün 20.05.2015 tarih ve 97595068-4504 sayılı olumsuz raporu üzerine projenin sonlandırıldığı bildirilmektedir. Devletin verdiği olumsuz görüşü oluşturan koşullar ve aynı iktidar bugün değişmiş değildir ve halâ**

geçerlidir. Milas Belediyesi ile Vakıflar Md. arasında hala devam eden mülkiyet davası bulunmaktadır ve 23 yıllık kiralamanın ne anlama geldiğini de herkes çok iyi bilmektedir. Bu maden taşıma limanından yıllardır ülkemizin yeraltı kaynakları (feldspat, boksit, zımpara taşı, mermer vd) işlenmeden Güllük Limanından yurtdışına adeta kaçırılmaktadır. Yılda 500 gemi 1000’den fazla kamyon, Aydın Çine’den Milas’ın köylerine yüzlerce ocaktan (ki hepsi cennet gibi ormanların ortasında kel tepeler şeklindedir) madenlerimizi başta İtalya ve İspanya’daki depo alanlarına götürmektedirler. Bu madenlerden ağırlıklı olanı kanserojen olan feldspattır ve gerek onlarca km boyunca taşınırken gerekse gemilere yüklenirken etrafa (kara, deniz ve havaya) saçılmakta, yol kıyıları adeta kar yağmış gibi olmakta, tüm bitki, hayvan ve insanlar tarafından solunmakta, Dalyan ve deniz dibine bir ölüm katmanı gibi çökmektedir. Liman yükleme alanının hemen yanıbaşında olan ve 800 konutluk Orjan Sitesi’nde oturan Güllük Mahalle Meclisi Başkanımız Mukaddes Gündoğdu, pek çok kişi gibi kanserden kaybedilmiştir. Çine ve Milas ocaklarında çalışan işçiler slikozis hastalığına yakalanıp birer birer yaşamını yitirmektedir. Maden yükleme işlemi sadece saçılan toz ile de sınırlı olmayıp, 24 saat boyunca uyumayı zorlaştıran müthiş bir gürültü de çıkarmaktadır. Bu konuda jandarma, Kaymakamlık başta olmak üzere Milas Savcılığı’na bir yığın şikayet yapılmıştır; konu defalarca basına yansımıştır.

Güllük Kullanma ve Atıksu İşletmesi

Milas Güllük Mahallesi içme-kullanma ve atıksu işletmeciliği, (o zaman belde olan) “Güllük Belediyesi” ile “TASK firması” arasında 29.08.2006 tarihinde yapılan sözleşmeye göre 35 yılına TASK firmasına devredilmiştir. Güllük Belde Belediyesi adına imza atan dönemin belediye başkanı Yavuz Demir, bugün iktidar partisi milletvekilidir. Bu sözleşmeyle Türkiye’de su işletmesi imtiyaz hakkının özel bir firmaya devredildiği tek yer Güllük Mahallesi (Beldesi) olmuştur. Ancak o tarihten

bugüne Güllük'ün içmesuyu ve atıksu sorunu artarak devam etmiştir. Her sözleşmenin tarafları, taahhütleri ve bir süresi olur. Su sorununun “asli tarafı” olan Güllüklülerin elinde sadece, 29.08.2006 tarihinde, **“Güllük Belediye Başkanlığı ile TASK firması”** arasında imzalanan sözleşme vardır. **Bugün ne GÜLLÜK BELEDİYESİ, ne de TASK firması bulunmaktadır; oysa ki her sözleşme, taraflardan biri dahi ortadan kalktığında “geçersiz” hale gelir! YAPILAN BU SÖZLEŞME HUKUKEN GEÇERSİZDİR!** Büyükşehir Belediye yasasıyla Güllük Belediyesi lağvedilmiş ve Güllük, Milas ilçesinin bir mahallesine dönüşmüştür; TASK firmasının ise nasıl ve ne şekilde AKFEN'e dönüştüğü ile anılan sözleşmenin nasıl ve halâ geçerli olduğu ise bilinmemektedir! MUSKİ'ye, yapılan sayısız girişim sonuçsuz kalmıştır.

Güllük Dalyanı Ölüyor <https://www.haberler.com/gulluk-dalyani-oluyor-3483481-haberi/>

27.03.2012 10:41 | Son Güncelleme: 27.03.2012 10:41

Milas'a bağlı Güllük beldesinde milyonlarca balığın bulunduğu doğa harikası dalyan SOS veriyor.

Milas'a bağlı Güllük beldesinde milyonlarca balığın bulunduğu doğa harikası dalyan SOS veriyor.

Güllük beldesindeki doğa harikası ve milyonlarca balığa ev sahipliği yapan Güllük Dalyanı kaçak avlanma nedeniyle SOS veriyor. Bürokratik işlemler ve bitmeyen yazışmalar nedeniyle kendi haline bırakılan dalyanın durumu içler acısı. İlçe Tarım Gıda ve Hayvancılık Müdürlüğü bünyesinde kontrol altında tutulmaya çalışılan ancak sağlıklı bir sonuç alınamayan bölgenin tek dalyanı, kefal, çipura, levrek ve yılan balıklarının doğal üreme yeri.

İlgili tarihlerdeki Güllük Belediyesi, içme ve kullanma suyunun kalitesiz olması dolayısıyla İller Bankası 3. Bölge Müdürlüğü'ne (İzmir) su temini için 2001 yılında başvurmuş, İller Bankası da derin kuyu açılması için 20.11.2001 tarihinde DSİ XXI. Bölge Müdürlüğü'ne müracaat etmiştir. İlk olarak Milas-Çam Köyü'nde bir kuyu (L5) açılmış, bu da yetmeyince ikinci kuyu (L6) açılmış ancak suyun insan sağlığına uygun olmaması nedeniyle üçüncü bir kuyu (L7) daha açılmıştır. (**Not: Aynı köyde Bodrum Belediyesi'nin faal 4 kuyusu da bulunmaktadır. Bu kuyular açıldıktan sonra bin yıllardır Uyku Vadisi'nde akmakta olan Hamzabey deresi kurumuştur!**) DSİ XXI. Bölge Müdürlüğü tarafından Çam Köy bölgesinde açılan kuyulardaki suların “**sadece kullanma suyu**” olarak kullanılabileceği belirtilmiş ve 07.01.2002 tarihinde İller Bankası'na yer altı suyu kullanma belgesi gönderilmiştir. O tarihten

bugüne, suyun giderek derine çekilmesinden dolayı kuyu derinlikleri 80 metreyi geçmiş ve buna rağmen su miktarında 1/3 oranında azalma saptanmıştır. Bunun sonucu olarak, özellikle nüfusun yoğun olduğu yaz aylarında su kısıtlamalarına gidilmeye başlanmıştır.

Asıl büyük sorun ise AKFEN arıtma tesisinde yaşanmaktadır. Arıtma tesisinin kapasitesi özellikle yazın ihtiyacı karşılamaktan uzaktır. 29.08.2006 tarihli sözleşmeye göre arıtma tesisinde nüfusa göre kapasite artırımı yapılması, yüklenici firma sorumluluğundadır. Atıksuyun arıtmadan sonra Dalyan’a döküldüğü (İl Çevre ve Şehircilik Md.den alınan izinle!) bildirilmiştir. Açık denizler de bile “arıtılmış” atık suyun 300m’den kısa bir mesafeye dökülmesi yasakken, kapalı bir alan olan Dalyan’a dökülmesi izninin verilmesi çok şaşırtıcıdır. Yapılan bir baskın gözlemde ne tesisin çalıştığı ne de herhangi bir görevlinin olduğu tesis görüntüleriyle saptanmıştır; atıksu bir gölette bekletilemeyeceğine göre, Dalyan’a dökülmektedir.

Tarımsal Gübre ve İlaç Kimyasallarının Dalyan’a ve Körfez’e Yağmurla Taşınması

Milas’ın 13 mahallesi, 114 köyü ve 5 beldesi (ki onlar da bugün mahalle statüsüne alınmıştır) bulunmaktadır. Ülkemizin ve tüm dünyanın sorunu olmakla birlikte, ağırlıkla tarımsal üretim yapılan alanlarda her yıl binlerce ton gübre ve ilaç tarlalar ve ağaçlara serpilmektedir; bunların büyük bölümü, gerek sulama gerekse yağmur yoluyla yine Dalyan ve Güllük Körfezi’ne akmaktadır.

Konut Baskısı ve Evsel Atıklar

Güllük merkezinin nüfusu 6021’dir, yaz aylarında en az 6000 kişi daha bu nüfusa eklenmektedir. Ülkemizin genel sorunlarından biri olan yazlıklar, kışın atıl olmasına rağmen yaz aylarında dolup taşmaktadır. Bu küçük beldede onlarca emlakçı bulunmakta ve her geçen gün yeni konutlar yapılmaya devam etmektedir. Evlerden kanalizasyona tonlarca deterjan ve diğer kimyasallar her geçen gün daha da artmaktadır, Akfen arıtması da zaten yetmemektedir. Ama, Körfezin alanı sabit kalmaya devam etmektedir.

Virüs Salgınıyla Birlikte Orman Katliamının Başlatılması

Milas MUÇEP Meclisi, Çamovası köylülerinin ihbarı üzerine 02.05.2020 tarihinde, orman katliamının yapıldığı alana gidip, katliamı görsel olarak saptamış ve bir basın açıklaması yapmıştır. Bu yetişmiş sarıçam ormanının neden, kim tarafından kesildiğine ilişkin Orman Md ile Kaymakamlığa vs yapılan onca girişime rağmen hiçbir yanıt alınmamıştır. 2000 dönümlük orman (içindeki binbir türlü endemik bitki ve hayvanıyla birlikte) cayırlı cayırlı kesilmeye devam etmektedir! Dolaylı yollardan alınan bilgilere göre, ormanın “orman yetiştirmek için!” bir özel şirkete verildiği yönündedir. Geçen zaman içinde daha pek çok orman katliamı başlatılmış durumdadır.

Milas’ta orman katliamı yaşanıyor

Milas'ta orman katliamları sürerken yeni plana göre Çamovalı köyü sınırları içindeki iki bin dönümlük bir alanda yer alan ormanın kesileceği ifade ediliyor.

<https://www.birgun.net/haber/milas-ta-orman-katliami-yasaniyor-299474> 04.05.2020

Termik Santraller

Milas'ta Yatağan, Yeniköy ve Kemerköy'de, bölgede bulunan açık ocaklardan (üzerindeki orman ve bitki örtüsü kesilip traşlandıktan sonra kazılarak) çıkarılan kömür ile yerüstü-yeraltı su kaynakları kullanarak elektrik enerjisi üreten üç termik santral bulunmaktadır. Bu santraller özelleştirilerek Limak Holdinge satılmışlardır. Bu santrallerden çıkan kül ve is adeta bir karabasan gibi çevredeki bitkilerin üstüne çökmekte, canlılara hava aldirmamaktadır. Ören'e akan dereler kurumuş durumdadır, yeraltı suları şirket tarafından çekilip kullanılmakta, köylüler susuz bırakılmaktadır. İkizköy'de durum bu şekildedir.

Buraya İkizköy fotosu da koyalım

Yukarıda özetlenen durumdan anlaşılacağı gibi, Milas ve çevresi, özellikle de Dalyan ve Güllük Körfezi, çok ağır kirlilik baskısı altındadır.

Dalyan ve Körfez’de 2011-13 Arasında TÜBİTAK Projesi Kapsamında Yapılan Bilimsel Çalışma Sonuçları

Çeşitli üniversitelerden bilim insanlarının TÜBİTAK destekli bir projede (Güllük Körfezi Bakteriyolojisi) bölgede, alınan su örnekleri üzerinde yapılan çalışmalarda;

- a) Suyun tuzluluk oranlarındaki artış
- b) Suyun pH düzeyindeki değişiklik
- c) Oksijen azlığı
- d) Ağır metallerin varlığı
- e) Patojen bakterilerin çoğalması vb açısından son derece kirlendiğini ortaya koymuştur.

Bu durum, hem başta balıklar olmak üzere suda yaşayan tüm canlılar, hem de denize giren insanlar üzerinde yaşamsal olumsuz etkilere yol açmaktadır. Bu çalışmanın yapıldığı tarihten bu yana yaklaşık 9 yıl geçmiştir. Alınan bilgilere göre, Aliaga Körfezi’nden (kırmızı) sonra Ege Denizi’nde en kirli bölge Güllük Körfezi’dir (turuncu). Bölgede her an toplu ölümlerin görülmesi beklenmelidir.

Bu çalışmaların bazılarının sonuç bölümleri şu şekildedir:

- 2002 yılında İkiz Adalar ve Salih Adası çevresinde (Güllük'ten oldukça uzak, açık denize yakın ve balık çiftliklerinin yeni taşındığı bir yerde) yapılan bir çalışmada (Erol Özfuçucu, G., Katağan, T. ve Egemen Ö. (2003). *İkiz Adalar ve Salih Adası'nda su ürünleri yetiştiriciliğinin geliştirilmesinin olası çevresel sonuçları. Bodrum Su Ürünleri Araştırma Enstitüsü.*), “Yetiştiricilik faaliyetlerinin ilk etkilerinin görüldüğü sedimentte oluşan anoksil koşullar, hem bentik canlıları hem de üzerindeki su kolonunun yapısını etkilemektedir. Bu yüzden sediment kalitesi önemli bir su kirliliği göstergesi sayılmaktadır. Bu parametrelerle birlikte, bulunan POC ve Klorofil-a sonuçları da bu istasyonlardaki organik kirliliği desteklemektedir.” sonucuna ulaşılmıştır.
- Körfez suyundan alınan örneklerle yapılan bir bakteri çalışmasında (Altuğ, G., Çardak, M. Çiftçi Türetken, P. S., Gürün, S. ve Kalkan, S. (2013). *Güllük Körfezinde bakteriyolojik çeşitlik. Güllük Körfezi Bakteriyolojisi TÜBİTAK Proje Çalıştayı.*), “Güllük Körfezi'nde izole edilen bakterilerin çoğunluğunun patojen Gram negatif bakterilerden oluşan Gamma Proteobacteria olması bölgede bakteriyel kompozisyonun evsel kaynaklı kirlilik girdileri tarafından etkilendiğini göstermektedir. Bu çalışma sonucunda elde edilen bakteriyel tür kompozisyonu verileri doğal ortam bakterilerinden çok enfeksiyon etkeni patojen bakterilere rastlanma sıklığının yüksek oluşu ekosistem ve halk sağlığı bakımından potansiyel risk olduğunu göstermiştir.” denmektedir.
- Kültür balıkçılığında kullanılan antibiyotik ve bakteri ilişkisinin çalışıldığı bir araştırmada ise (Altuğ, G., Çardak, M. Çiftçi Türetken, P. S., Gürün, S., Kalkan, S. ve Hulyar, O. (2013). *Güllük Körfezinden elde edilen bakterilerin antibiyotiklere dirençlilik frekansları. Güllük Körfezi Bakteriyolojisi TÜBİTAK Proje Çalıştayı.*), “Kültür balıkçılığında verimi ve karlılığı etkileyen önemli faktörlerin başında hastalıklarla ilgili sorunlar yer almaktadır. Balıklarda en yaygın görülen hastalıklar ise bakteriyel kökenli hastalıklardır. Gerek balıkları bakteriyel hastalıklardan korumak, gerekse hasta olanları tedavi etmek amacıyla yoğun miktarda antibiyotik kullanılmaktadır. Yanlış antibiyotik uygulamaları, balık patojenleriyle birlikte zoonotik balık bakterilerinin de antibiyotiklere direnç kazanmasına sebep olmaktadır. Bu çalışmada tespit edilen yüksek bakteriyel dirençlilik düzeyleri Güllük Körfezi'nde insan kaynaklı kirlilik girdilerinin varlığını bir kez daha gösterirken, ayrıca bakteriyel izolatların akuakültürde kullanılan antibiyotiklere gösterdikleri dirençlilik de test edilen antibiyotiklerin kullanımında faydasız antibiyotik kullanımı potansiyelinin olduğunu göstermiştir.” uyarısı yapılmaktadır.
- Bir başka çalışmanın (Gürün, S. ve Altuğ G. (2013). *Güllük Körfezi'nde bakteriyolojik kirlilik ve metabolik olarak aktif bakteri düzeyi. Güllük Körfezi Bakteriyolojisi TÜBİTAK Proje Çalıştayı.*) sonuçları şu şekildedir: “Güllük Limanı ve Sarıçay Deresi'nde çalışma boyunca yüksek oranda bakteriyolojik kirliliğin kaydedilmesi bu iki alanın körfezin en önemli kirleticileri arasında olduğunu göstermiştir. Mayıs 2011-Şubat 2013 döneminde deniz suyu ve sediment örneklerinde metabolik olarak aktif bakteri sayısı yaz örneklemesinde 8. ve 9. istasyonlarda %90'a yakın oranlarda kaydedilmiştir. Bakteriyolojik kirlilik girdileri ile paralel bulunan metabolik aktivite ölçümleri heterotrofik bakteriyel aktivitenin artışı ile oksijen tüketiminin hızlandığı ve özellikle sığ ve girdinin fazla olduğu alanlarda ortamda oksijen azalmasına bağlı olarak anaerobik bakterilerin yerleşmesi, kokuşma gibi değişikliklerin olmasına zemin hazırlayarak özellikle bentik canlılar için risk oluşturabileceğini düşündürmüştür. Bu durumda arıtmaların gözden geçirilmesi Sarıçay Deresi'nin ve Güllük Limanının kirlilik yükünün kontrol altına alınması gerekmektedir.”
- Deniz tuzluluğu konusunda yapılan bir çalışmada (Çiftçi Türetken, P. S., Altuğ, G., Çardak, M., Gürün, S. ve Kalkan, S. (2013). *Güllük Körfezi'nde besin tuzu ve değişken çevresel parametreler. Güllük Körfezi Bakteriyolojisi TÜBİTAK Proje Çalıştayı.*), “Sonuç olarak; Su Kirliliği Kontrolü Yönetmeliği'ne (2004) göre çalışma dönemi boyunca Güllük Körfezi'nden elde edilen besin tuzu (fosfor, nitrit azotu, amonyum tuzu ve azot tuzu-AE) değerleri incelendiğinde I. ve III. sınıf su kalitesi değerlerine sahip olduğu ve yaz döneminde nüfusun artışı ve artan insan aktivitelerinin su kalitesi üzerinde olumsuz etkiye sahip olduğu gözlemlenmiştir. Güllük Körfezi (...) karasal ve gemi taşımacılığı kaynaklı kirliliğin etkisinde kalan (...) deniz ekosisteminde su kolonunda doğal yapının bozulmasına dolayısıyla ortamın verimliliğinin ve kullanımının olumsuz yönde etkilenmesine sebep olmaktadır” sonucuna ulaşılmıştır.
- Bir başka çalışma: “Güllük Körfezi'nde evsel, endüstriyel ve tarımsal kirleticiler, yüzme maksatlı kullanım (havuzlar ve ilaç AE) ve tekne turizmi, Sarıçay Deresi'nin körfeze evsel ve endüstriyel kaynaklı

atıkları taşıması kıyısız alandaki kirliliğin ana etkenleridir. (...) Bu alanlar aynı zamanda yerleşim yerlerinin kanalizasyon deşarj sistemi eksikliklerinden dolayı patojen bakterilerin oluşabildiği alanlardır. (...) Bu çalışmanın bulguları da körfezin kıyısız alanında bakteriyolojik kirlilik girdilerinin olduğunu göstermiştir. Bu nedenle Güllük Körfezi kıyısız alanı bu etkenlere maruz kalan en kırılgan bölgeyi oluşturmaktadır. (...) Güllük Körfezi kıyısız alanında güncel fekal kirlilik kaynaklarının ve ortamın besin tuzları açısından ötrofik değerlerinin ortaya konması bakımından halk sağlığı, ekosistem sağlığı ve canlı kaynakların sürdürülebilir kullanımı açısından önem taşımaktadır.” (Kalkan, S. ve Altuğ, G. (2013). *Güllük Körfezi kıyısız alanında biyo-indikatör bakterilerin çevresel parametrelerle ilişkileri. Güllük Körfezi Bakteriyolojisi TÜBİTAK Proje Çalışması*.)

- Bir başka çalışma: “Bu durum Güllük Körfezi örneğinde görüldüğü gibi ortama giren girdilere bağlı olarak artış gösteren organik maddelerin aynı zamanda hetrotrofik bakteriyel aktiviteyi artırdığını, zamanla bakterilere bağlı olarak ortam şartlarında oksijen azalması, pH değişimi gibi olumsuz değişikliklerin yaşanmaması için girdilerin kontrol altına alınmasının önemini göstermektedir.” (Altuğ, G., Çardak, M., Çiftçi Türetken, P. S., Gürün, S., Kalkan, S. ve Hulyar, O. (2013). *Güllük Körfezi’nde sediment ve su kolonunda heterotrofik bakteri bolluğu ve toplam organik karbon düzeyi*.)
- Denizdeki insan ve hayvan sağlığına zararlı ağır metaller konusundaki bir başka çalışma: “(...) Pb (kurşun-AE) yönünden ilkbahar döneminde Çam Limanı’nın orta, Sarıçay Deresi ağzının oldukça yüksek ve yaz döneminde ise Sarıçay Deresi ağzının orta derecede kirlenmiş olduğu belirlenmiştir. Cd (kadmiyum-AE) yönünden Kazıklı açığı, Kazıklı ve Çam limanlarının, yaz döneminde Asım Körfezi ve Sarıçay Deresi ağzının, sonbaharda ise Panayır Adası kuzeyi ve Sarıçay Deresi ağzının orta derecede kirlenmiş olduğu görülmüştür. Zn (çinko-AE) yönünden ise, (...) Teke Burnu, (...) İncegöl Burnu, Güvercinlik ve Büyük Tavşan Adası güneyinde, (...) Yük Limanı’nda kirlenmelerin (...), toplam metal içerikleri de şeyl ortalamasının üzerinde bulunmuştur. (...) Güllük Körfezi’ne özellikle Sarıçay Deresi ile ulaşan karasal kaynaklı entrojenik girdilere, limanlardaki deniz taşımacılığına ve turizm aktivitelerine işaret etmektedir. (...) alüminyum içerikleri ise (...) mermer yatakları ile ilişkilidir.” (Balkıs, N., Aksu, A., Altuğ, G., Çardak, M., Çiftçi Türetken, P. S., Gürün, S. ve Kalkan, S. (2013). *Güllük Körfezi yüzey sedimentlerinde metal birikimi*.)
- Ağır metaller konusundaki bir başka çalışmada (Çardak, M., Altuğ, G., Çiftçi Türetken, P. S., Gürün, S. ve Kalkan, S. (2013). *Güllük Körfezi’nde sediment ve deniz suyundan izole edilen bakterilerin ağır metal dirençlilik frekansları*.), “Güllük Körfezi’nde yapılan bu çalışma ile körfezin ağır metal tuzlarına dirençli bakteriyel izolatları hakkında ilk temel bilgilere ulaşılmıştır. (...) kirlenmiş alanların temizlenmesinde kullanılabilecek aday türlere ulaşılması için ağır metal tuzlarının dirençli bakterilerin...” diye devam eden sonuçlara ulaşılmıştır.
- Limana gelen gemilerle taşınan balast suyuna ilişkin yapılan bir çalışmada (Olgun, A., Günay, A. S. ve Avaz, G. (2013). *Güllük Körfezi’ne giriş yapan gemiler ve balast suları açısından değerlendirme*.), “... 2007-2012 yılları arasında Güllük limanında yaklaşık 2862 gemi ziyareti gerçekleşmiş olup toplam 157 farklı limandan yaklaşık 4,8 milyon ton (yıllık ort. 800 bin) balast suyu taşınmıştır. (...) taşınan balast suyunun %68’i Akdeniz, %21’i Ege Denizi, %7’si Marmara Denizi, %2’si Atlantik Okyanusu’na, Karadeniz ve Kızıldeniz ise %1’lik oranlara sahiptir. 54 donör limandan 7’si çok yüksek riskli, 9’u yüksek riskli olan Akdeniz limanlarıdır.” saptaması yapılmıştır.
- Kaynak suları üzerine bir çalışma: “Kaynak suların hepsi alkalın pH’a sahiptir. Yanlış su yönetiminden dolayı topraktaki ikincil tuzluluk ve yer altı sularındaki tuzluluk artmaktadır. Toprak havuzlar acı su kaynaklarını ve artezyenleri kullanıyor, bu da toprak tuzlanmasına yol açıyor; sular arıtılmadan kanallar aracılığıyla lagüne dökülmektedir. Yer altı sularının aşırı kullanımından dolayı deniz suyu 11 km içeriye kadar gitmiştir. Sarıçay insani yerleşim, ve zeytinyağı fabrikalarından gelen kirlleticilerle ve atıklarla kirlenmektedir. Hamzabey Deresi’nin habitatı turizm baskısı altındadır. Güllük Limanının faaliyetleri, maden şirketlerinin depolama alanlarının Güllük Lagünü kenarında kurulu olması ve havalimanının bu bölgede bulunması lagünün yaban hayatını olumsuz etkilemektedir. (...) bölgede tarımın ve doğal hayatın büyük bir tahribata uğramaması için bölgedeki acı su ve yer altı su kaynaklarının kullanımının planlı bir şekilde yönetilmesi gerekmektedir.” (Altınsoçlı, S. (2013). *Güllük Lagünü ve körfezini besleyen acı su kaynakları*.)

- “İkincil konutların her geçen gün artması, limanın lagünün yakınına inşa edilmesi, havalimanının varlığı, evsel atıkların deşarjı, Sarıçay’a mandıra ve zeytin işletmelerinin çıkış sularının dökülmesi, balık üretilen toprak havuzların çıkış suları, maden kamyonlarının tozları... lagünü kirleten kaynakların birden çok olduğunu göstermektedir. Bölge için önemli bir sulak alan olan bu lagünün daha uzun yıllar bölgemize hizmet etmesi için ilgili kurumların bir araya gelerek çözüm önerileri adı altında projeler yapılması ve daha da önemlisi insanların eğitilmesinin şart olduğu görülmektedir.” (Özdemir, N., Tarkan, A. S. ve Top, N. D. (2013). *Günümüz Güllük Lagününde yaşanan çevresel sorunlar üzerine bir araştırma.*)
- “Bölge için sürekli ölçüm-izleme istasyonları kurulmalıdır. Güllük Körfezi’nde kirliliğin önlenmesi ve korunmasını sağlamak amacıyla, kıyı alanlarını kullanan farklı grupların bir araya gelerek kıyı alanının yönetiminde katılımcı bir yönetim anlayışının oluşması için çalışmalar yapılmalıdır.” (Demirak, A. (2013). *2000’li yıllarda Güllük Körfezi’nde su kalitesi nasıldı? Şimdi ne yapılmalı?*) ““Bölge için önemli bir sulak alan olan Güllük Lagünü’nün mevcut durumunun korunması ve gelecek nesillere bir miras olarak bırakılabilmesi için ilgili kurumların bir araya gelerek çözüm önerileri adı altında projeler yapması ve daha da önemlisi insanların eğitilmesinin şart olduğu görülmektedir.” (Özdemir, N. ve Alparslan, E. (2013). *Güllük Lagünü’nün su kalitesi yönünden incelenmesi*)

Körfezi Bekleyen Yeni Tehditler

Yukarıda ele alınan çevresel yıkım kaynakları yetmezmiş gibi, durumu daha da ağırlaştıracak olan gelişmeler yaşanmaktadır.

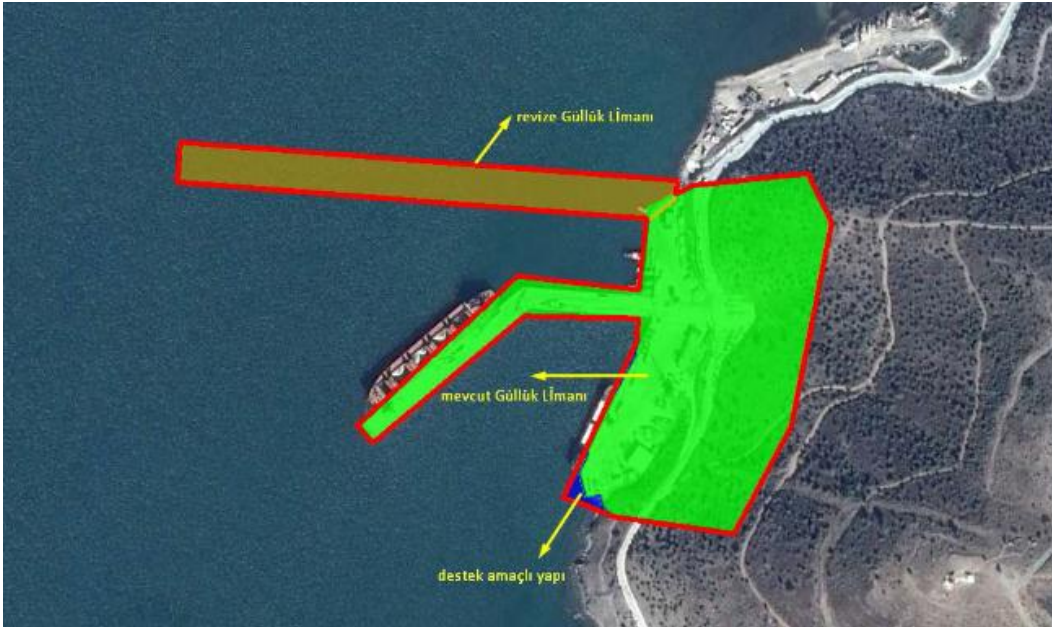
1) Güllük Taşıma Limanı Revizyon Projesi

Eski taşıma limanının Dalyan’ın tam ağzına yapılması ve yılda 7 milyon ton maden taşınması yetmiyormuş gibi, “Güllük Limanı Revizyon Projesi” diye bir projeyle var olan iskelenin hemen yanına ve üstelik Dalyan’a daha da yakın yeni ve çok uzun/geniş yeni bir iskele yapımı gündeme gelmiştir. Her şeyden önce bu proje bir “revizyon” projesi değil yeni bir liman yapımı projesidir. 17.04.2018 tarihinde yapılacak ilk ÇED Halkı Bilgilendirme Toplantısından ancak yarım saat öncesinde haberdar olunmasına rağmen, büyük bir halk kitesinin salon önünde toplandığı görüldüğünden, sudan gerekçelerle bu toplantı iptal edilmiştir. İkinci ÇED Toplantısı yine haber verilmeden gündeme gelmiş (12.04.2019) , yine Güllüklüler hızla toplantıya katılmış ve Serdar Mühendislik’in hazırladığı (bize verilmeyen) görsel birkaç sunuyla İl Çevre ve Şehircilik Md yetkililerin de olduğu toplantıda proje aktarılmış, Güllüklüler projeye itiraz etmişler, tutanaklara kimsenin onay vermediğini tutanaklara zorlukla geçirebilmişlerdir.

Güllük Limanı Revizyonu Projesi ÇED Raporu, Güllük ve çevresindeki halkın yoğun itiraz dilekçeleri ve basın açıklamalarına rağmen, ne yazık ki Bakanlıkça 03.01.2020 tarihinde “Kabul” edilmiştir. Ancak, halâ Bakanlık’ta askıya çıkarılmadığı için dava henüz açılmamıştır.

Bu projede neler var ve Güllüklüler neden itiraz ediyorlar?

- Aynı iktidarın Bakanlığı, daha küçük bir toprak dolgu yapılacak revizyon projesini (2016 yılında) bile Körfez ve Dalyan’a zarar vereceği gerekçesiyle onay vermemiştir. Bu yeni proje, çok daha çevresel yıkıma neden olabileceken ne değişmiş de gündeme getirilmiştir. Zaten şimdiki limanın uygun olmayan yerinden dolayı oradan sökülüp atılması gerekirken kapasite artışıyla yeni ve daha büyük bir iskele yapımı cinayet anlamına gelecektir.

- b) Bu proje, zaten Dalyan'ı, Körfezi ve tüm çevreye oldukça büyük zarar vermişken; yeni ve üstelik 503 metre uzunluğunda ve 40 metre genişliğinde, Dalyan'a 170 metre daha yakın yapılacak; gemi tonajı 50.000 DWT'den 100.000 DWT'ye çıkarılacak (yani daha büyük gemiler gelecek), çevreye çok ama çok daha büyük zararlar verilecektir.
- c) Denize dolgu yapılmayacak ama karada yer alan ve yüzlerce zeytinliğin olduğu tepe tıraşlanıp yok edilecektir.
- d) İnşaat 7/24 denize yüzlerce kazık çakılması, karanın tıraşlanması vs ile bir yıl sürecektir. Çok hassas olan ve göçmen kuş ve balıkların gelip yumurtladığı Dalyan gürültü, toz ve sarsıntıya en az bir yıl maruz kalacaktır. Hesaplamalarımıza göre, 5m arayla kazık çakılması durumunda 804 kazık, 2'şer metre arayla ise 5000 kazık tutmaktadır! Varolan limandan dolayı bile iskele altı çamurla dolduğu için sık sık dip temizliği yapıldığı bilinmektedir. Yeni ve büyük iskele, Dalyan'ın ağzının bataklığa dönüşmesine yol açacaktır.
- e) ÇED Raporu, yalan ve çarpıtmalarla doludur. Hazırlanan Bilirkişi Raporu, Dalyan ve Körfezin biyolojik ve çevresel önemini uzun uzun anlattıktan sonra, bilim etiğine aykırı bir şekilde projeye son paragrafta "olur"a dönüşüvermiştir. Limanın olduğu yerin ismi Manastır, hemen 1km karşısı Iasos, Güllük Hermias iken ve bölgede pek çok tarihi kalıntı bulunmasına rağmen, tarihi yer olmadığı yazılmış; 30 km ötedeki Bafa Gölü, 200km ötedeki Köyceğiz Dalyan'dan söz edilirken 50m ötedeki Dalyan'dan hiç söz edilmemiş, üstelik Dalyan'ın gösterilmediği haritalar kullanılmış, iskele büyüklüğü gerçek oranlarından daha küçük ölçekli gösterilmiş; Limanın Güllük merkezine çok uzak olduğu, oysa hemen dibinde 850 konutluk koca bir Orjan Sitesi varken ve insanlar 24 saat kanserojen toz solur ve gürültüden uyuyamazken konutlara çok uzak olduğu ve Güllük'ün bundan etkilenmeyeceği yalanı söylenmiştir. İkinci ve daha büyük bir iskele yapılacak ve gemi tonajı artırılabilecek, kapasite artışının olmayacağı bir yalandan ibaret kalmaktadır.
- f) Yeni iskelenin kamu yararıyla bir ilgisi olmamasına rağmen Aydın Vakıflar Müdürlüğü arkasına saklanılmıştır; oysa projeyi yaptıran özel şirketin ta kendisidir.
- g) Limandan, yükleme sırasında kanserojen maddeler çevreye (hava, deniz ve karaya) saçılmakta, çıkan gürültüden insanlar geceleri uyuyamamaktadır.
- h) Yeni liman Körfez içindeki su sirkülasyonunu tamamen bozacak, Körfez'den Dalyan'a balık ve diğer canlıların giriş çıkışını sekteye uğratacaktır.
- i) Yabancı gemilerin balast suyuyla gelen pislik ve yabancı deniz canlıları (deniz anaları vs) Körfez'e yeni yükler getirmektedir.
- j) ÇED Raporunda, zaten epey yüklü olan deniz trafiğinin (kültür balıkçılığı ve balık avcılığı tekneleri, gezi tekneleri, yatlar...) daha da çok daha artacağından ve olası dümen kilitlenmeleri (ki defalarca yaşanmıştır) ve olası gemi kazalarından hiç söz edilmemektedir. Böyle bir durumda, zaten kanserojen madde yüklü gemilerin denize ve insanlara zararının ne olacağını kestirmek zor olmasa gerektir.

Dalyan ve Körfez'in önemi Muğla Valiliği Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü'nün hazırladığı **Muğla 2015 Çevre Durum Raporu**'nda bölge şöyle betimlenmektedir:

“Metruk Tuzla ve Güllük Deltası:

Muğla İli, Milas İlçesi sınırları içerisinde yer almaktadır. Sırtlandığı Halep Çamı Tabiatı Koruma Alanına komşu olan sulak alan havzası, Tuzla Gölü Sulak Alanı ve Güllük Dalyanı olmak üzere 1.180 ha alanı kapsamaktadır. Sulak alan, uluslararası öneme sahip sulak alanlarımızdan bir tanesidir. Tuzla ve Güllük 2001 yılında (IBA Important Bird Area) Önemli Kuş Alanı olarak tanınmıştır. Tuzla Gölü ve Güllük Dalyanı'nın hafif tuzlu acımsı suyu, kuşların yaşamsal besin kaynağı olan balık, deniz yosunları ve küçük canlıları barındırır. Tuzla ve Güllük, her yıl 2000 flamingoya ev sahipliği yapmaktadır. Sürü halinde havalandıklarında pembe ve siyah kanatlarıyla gerçekten görülmeye değer bir manzara oluştururlar. Nadir kuşlardan Dalmaçyalı ve Beyaz Pelikan, Balık Kartalı, Gri Balıkçıl, kaz türleri Tuzla'da görülebilir. Çamurlu sığ bölgelerde ördek türleri, Karabağ Martı, İspinoz, Büyük Akbalıkçıl, Kalkuyruk, Kaşıkaga, Fiyu olmak üzere Yağmurçunlu ve nadir türlerden Terek düdükçünü burada gözlenmektedir.”(s. 99-100)

ÇED Raporu'nda yer alan Bilirkişi Raporu'nda da tartışmaya yer vermeyecek denli bölgenin çevresel önemi aktarılmıştır. Ama sayfalar tutan raporun sonunda “çevreye zarar vermeyeceği gerekçesiyle” projeye olumlu görüş bildirilmiştir. Raporun son paragrafının dışında yer alan bilgilerden bölgenin çevre için önemini akataralım.

’Limanı içine alan Güllük Mahallesi doğusunda dalyan batısında tuzla ile sınırlanır, bu bakımdan denize ilaveten 2 sulak alanın arasında yer almaktadır. Liman bölgesinin hemen arka kesiminde ise Bodrum Havalimanı yer almaktadır. Bölgenin faunistik önemini ortaya koyan değerlerin başında Ege kıyılarında çok sayıda fok yaşam merkezinin bulunması ve limanın hemen doğusunda yer alan Güllük Dalyanı'ndan kaynaklanmaktadır. Özellikle bu dalyan su kuşları tarafından yoğun olarak kullanılmaktadır ve limanın istikameti dalyana doğrudur ve limanla dalyan ağız arasında 150-200 mt kadar mesafe bulunmaktadır. Akdeniz fokuna ilaveten limanın hemen doğusundaki dalyan da kuş barındıran önemli bir sulak alan niteliğindedir. Bölgeyi kullanan karasal kuş türleri yerli veya göçmen oluşlarına göre farklı zaman dilimlerinde sahada gözlenebilmektedir. Bu nedenle mevsimsel izleme ve envanter çalışması önem arz eder. Yapılması planlanan Güllük Liman projesi Güllük Dalyanı'na çok yakındır ve bu dalyan yoğun bir kuş popülasyonu barındırmaktadır, Aralık 2017'de yaptığımız saha çalışmasında saptanan bazı türler Şekil 7, 8, 9'de verilmiştir. Projenin gerek yapım aşamasında gerekse işletim aşamasında olası deniz kirliliği(kazalar vs), gürültü, ısı vb diğer kirleticilerden kaynaklanan çevresel sorunların ortaya çıkma olasılığı yüksektir. Güllük Dalyanı'nın çok büyük bir sazlık içerdiği dikkate alındığında burada Yaban kedisi, Saz kedisi gibi türlerin varlığının araştırılması önem taşımaktadır. Güllük Dalyanı kuşları açısından değerlendirme; Saha çalışmamız sırasında Güllük Dalyanında çok sayıda flamingo ve gri balıkçıl kaydedilmiştir. Dolayısıyla dalyanda korunan kuş türü olup olmadığını belirlemek için mevsimsel çalışma gerekir. Güllük Limanı Dalyana 150-200 mt mesafededir. Planlanan projede dalyana doğrudur, dalyanın olumsuz etkilenme olasılığı vardır. Limandaki gemi trafiğinin artması özellikle gece ışıklandırma ve gürültü, dalyandaki kuş popülasyonunu strese sokabilecektir. Limana yük getiren kamyonlar dalyan kıyısındaki yolu kullanmaktadır, bu durum dalyandaki kuş faunası için sakıncalı olup alternatif güzergâh geliştirilmelidir. Olası kaza durumunda (kirliliğe yol açılması, sazlık yangını vb) kuşların korunmasına yönelik bir B planı ve eylem planı oluşturulmalı, sahanın kuş biyoçeşitliliğinin izlenmesi ve korunmasından sorumlu, bu konuda kendini yetiştirebilecek bir Biyolog muhakkak istihdam edilmelidir UNEP (United Nation Environmental Programme) Birleşmiş Milletlerin çevre sorunlarına yaklaşımını açık bir şekilde “ekonomik gelişmeyi ve kalkınmayı engellemeyecek şekilde doğa koruma stratejilerinin geliştirilmesi” şeklinde tanımlamıştır. Koruma çalışmalarının ancak bölgesel istihdamın artırılması ve ekonomik gelişmişlikle doğru orantılı olduğu bilinmektedir. Bölgedeki Güllük Dalyanı kuş faunası ve Akdeniz fokü özel ilgi gerektiren biyoçeşitlilik değeridir ve sürdürülebilir kalkınmanın temel kriterleridir.

“Kıyusal bölgelerdeki endüstriyel gelişme ve aşırı avcılık gibi nedenlerle doğal ekosistemler zarar görmektedir. **Lagünler özellikle yavru balık ve diğer canlıların beslenme, barınma ve korunması açısından büyük önem taşımaktadır.** Fakat balıkçılığa olan ekonomik katkılarından dolayı lagünler devamlı sömürülmektedir. **Ancak lagünlerin ekosistem dengeleri son derece hassas olduğundan sık olarak izlenmeli ve gerekli iyileştirme çalışmaları yapılarak bunların verimliliklerinin sürdürülebilir olması sağlanmalıdır.** Ülkemizdeki, çoğu Ege ve Akdeniz’de bulunan, 80 lagünden 25 tanesi aktif durumdadır. Özellikle ekonomik öneme sahip olan 7 dalyan; Homa, Çalıburnu, Karine, Sakız-burnu, Akkoy, Güllük ve Köyceğiz’dir. Bunların arasında balıkçılık açısından en yüksek verime sahip olanlar Köyceğiz, Güllük, Karine ve Homa Dalyanlarıdır. Güllük dalyanında avcılığı yapılan ekonomik türler içerisinde başlıca topan kefal (*Mugilcephalus*), ceran (*Lizaramada*), mavraki (*Chelonlabrosus*), altınbaş (*Lizaaurata*), levrek (*Dicentrarchuslabrax*), çipura (*Sparusaurata*), sazan (*Cyprinuscaurio*) ve yılanbalığı (*Anguilla anguilla*) bulunmaktadır. **Avlanan ekonomik türlerin 1965 yılından 2014 yılına kadar olan miktarlarına bakıldığında önemli bir düşüş olduğu görülmektedir. (Tablo17).**”

“24 Ocak 2007 tarih ve 26413 sayısı ile Resmi Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe giren “Denizlerde Balık Çiftliklerinin Kurulamayacağı **Hassas Alan Niteliğindeki Kapalı Koy Ve Körfez Alanlarının Belirlenmesine İlişkin**” tebliğ neticesinde daha önceden Güllük Körfezi’nde konuşlanan ve tartışmalara yol açan balık çiftlikleri bakanlık tarafından planlanan yeni potansiyel alanlarına taşınmaya başlamıştır. **Ötrofikasyon (Deniz kirliliği) riski yüksek olan hassas bölgelerle (Kapalı koy ve körfezler) ilgili esasların belirlendiği** tebliğe göre, Kültür ve Turizm Bakanlığınca belirlenen veya belirlenecek doğal ve arkeolojik SİT alanlarında balık çiftlikleri kurulamayacaktır. Tebliğde, çiftliklerin derinliği 30 metre, kıyıdan 0.6 deniz mili (1100 metre) uzakta, akıntı hızı 0,1 m/sn olan yerlerde kurulabileceği belirtilmiştir. Buna göre yapılan yeni planlamada, Güllük Körfezi’nde Tahtakoz ve Kazıklı açıkları ile Salih Adası, Yılan Adası ve İkiz Adalar’ın açıkları yeni taşınma alanları olarak planlanmıştır. 2007 tarihinden sonra kısa bir süre içerisinde Güllük Körfezi’nde konuşlanmış olan çiftlikleri tedrici olarak tebliğ doğrultusunda bakanlık tarafından kendilerine gösterilen yeni yerlerinde üretim faaliyetlerini yerine getirmeye başlamışlardır (Şekil 15).”

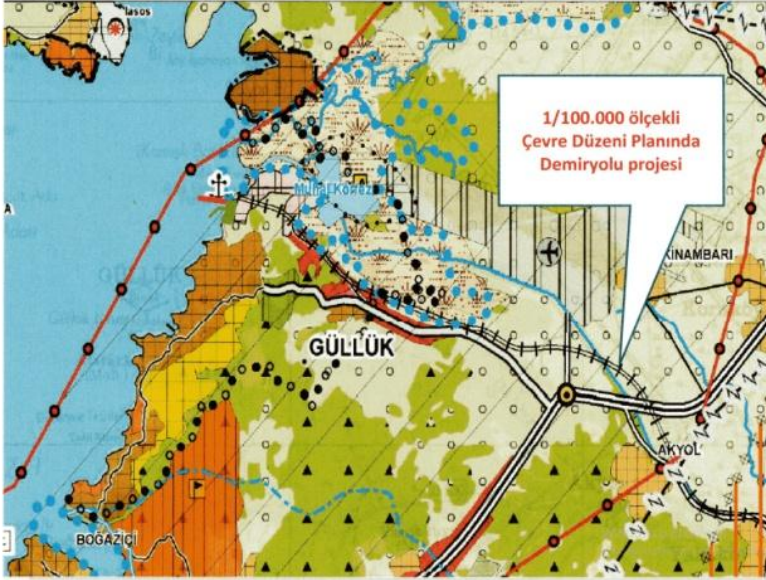
“Gerek liman revizyon projesi inşaatı sonrasında ve gerekse işletme çalışması sırasında denizde ve karada olabilecek her türlü kaza, yangın, sızıntı ve diğer durumlarda transfer işlemleri durdurulmalı, gemi yönetimi ve sahil güvenlik birimleri ile koordineli olarak olaya müdahale edilmesi gerekmektedir. Bölgenin balık faunasının çoğunluğunun bentik balıklar tarafından oluşmaktadır. Dolayısı ile **liman yapım işlemleri sırasında bir kısım bentik balığın yuvaları, korunma ve saklanma alanları ile birlikte beslenme alanları tahrip olacaktır. Faaliyet sahası sınırları içerisinde ve yakın çevrede doğal olarak bulunan yabani fauna bileşenleri arasında yer alan türler arasından Avrupa Kırmızı Listesi’nde “CR”, yani “Kritik tehlikede”, “EN”, Tehlike altında ve “VU”, yani “Hassas, Zarar Görebilir” kategorisine giren türler bulunmaktadır.** Özellikle bu türler ve bu türlerin habitatlarıyla ilgili olarak mevcut limanı revize etme ve işletme faaliyetlerinden kaynaklanabilecek, ortaya çıkabilecek risklerin ortadan kaldırılmasında diğer kategorilere giren formlara göre öncelikler söz konusu olmalıdır. Ayrıca **kırmızı listeye giren türlere** bakıldığında bu türlerin neredeyse tamamının ekonomik değeri olan ve yüksek av baskısı altında bulunan türlerden kaynaklandığını da görmekteyiz. Hazırlanan ÇED dosyasında her ne kadar bölgedeki balık türlerinin sayısı çok sınırlı sayıda verilmiş olmakla beraber...”

Bu raporu yazan akademisyenler nasıl olur da projeyi onaylar şaşılacak bir şeydir.

2) Maden Taşıma Amaçlı Demiryolu Yapma Projesi

Güllük Liman Projesi ile bağlantılı olan bir diğer proje de Aydın Çine’den Güllük Limanına demiryolu yapma projesidir. Her gün yaklaşık 1500 adet damperli kamyonla Çine’den Milas’ın dağ köylerine kadar

bir çok maden ocağından maden kamuya açık karayolundan limana maden taşımaktadır. Bu kamyon trafiğinin yarattığı tehlikeler ve yollara verdiği zarar doğrudur, ama bu nadide Dalyan ve Güllük Körfezi'ne kadar demiryolu yapmanın gerekçesi olamaz. Çünkü her şeyden önce zaten limanın yeri tüm uluslararası sözleşmelere aykırıdır ve derhal oradan kaldırılması gerekmektedir. Gerek demiryolu inşaatı sırasında gerekse trenlerin yaratacağı ses ve sarsıntı, hassas flora ve faunanın sonu getirecektir. (Foto ÇED Raporu'ndan)

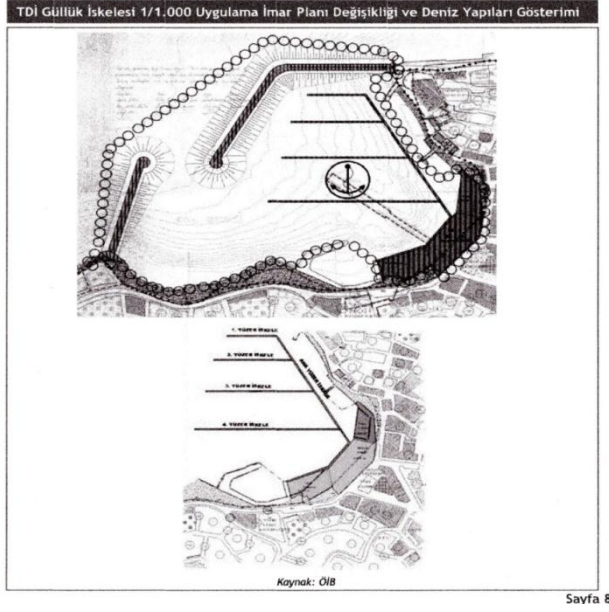

3) Yeni Marina ve Taşıma Limanı Yapma Girişimleri (bu bölüme eklemeler yapılmalı)

Güllük Körfezi'nde halihazırda iki adet yat limanı (marina) vardır, hem ihtiyacı karşılamakta, hem de Körfez kirliliğinden dolayı yatların altı kısa sürede deniz canlıları ile kaplandığından tercih edilmemektedir. Ancak ısrarla yeni marinaların yapılma girişimlerinin, amacın marina değil de yeni taşıma limanları açma girişimleri olduğu kuşkusunu doğurmaktadır. Kıyıkışlacık (İasos) yakınına ve Dalyan'a yakın bir Yakamoz Marina girişimi gündemde iken yeni liman ve marina girişimleri birbiri ardına gündeme gelmektedir. En son Kıyıkışlacık'ın güneybatı yönünde arazilerin satın alınarak bir takım faaliyetlere girişildiği ve buraya da maden taşıma limanı yapılacağı duyumları alınmaya başlanmıştır. Asıl önemlisi ise, halen kültür balıkçılığı tekneleri tarafından kullanılan Güllük'ün tam merkezindeki eski liman ve bölgesine (Özkan Beach'ten Hermias Heykeline kadar kısmında) marina yapımı gündemdedi, halkın tepki göstermesi sonucu kaldırıldığı dillendirilse de, 12 Kasım 2020 tarihinde yapılan bir ihaleyle web sitesinde ortakları hakkında bilgi verilmeyen, Yöentim Kurulu "C** K***** H**** K***** C** K*****" diye sansürlenene, ama "Kuruluşundan bugüne her yıl artan iş hacmi ile inşaat, enerji ve madencilik sektörlerinde faaliyet göstermektedir" yazan ICC isimli bir şirkete 45 yıllığına özelleştirilmiş durumdadır. Güllük'ü Güllük yapan bu bölge, Sahil Güvenlik ve karasal alanla birlikte ortadan kaldırılacaktır ve buraya ne yapılacağı da henüz bilinmemektedir.

Kuşkular ya marina ya da yine maden taşıma limanı olarak kullanılacağı yönündedir. 2020 yılı bütçesinin gerekçesinde limanla ilgili olarak şu bilgi vermiştir: “Mevcutta atıl durumda bulunan Güllük liman sahasının özelleştirilmesi ile üç çıpalı 260 yat kapasiteli bir liman olarak inşa edilip hizmet vermesi öngörülmektedir.” Özelleştirme İdaresi tarafından, “özelleştirilecek alan toplam 142.879,05 m2 alanda; Dalgakıran=5.784,4 m2, Yat Limanı Alanı=11.492,30 m2, Deniz Alanı=125.602,41 m2 olarak” projelendirildiği açıklaması yapılmıştır.

(Şekil: Eski liman ve eski marina projesi)

Bu açıklamalara göre, marina yapılması amaçlanıyor gibi görünmekle birlikte, maden taşıma limanına bile dönüştürülmesi gündeme gelebilecektir. Her iki durumda da Güllük mahvedilmiş olacaktır. 143 dönümlük bir arazi tellerle kapatılıp, içine yine kazıklı çıpa ve dalgakıran inşaatları bir yıkım yaşanacaktır. Güllük’ü Güllük yapan en nadide alana girmek bile hayal olacaktır. Küçük Güllük beldesinin zaten sokakları varolan trafiği taşıyamıyorken, işlemez hale gelecek, 260 yat daha deniz trafiğine katılacak, Körfez daha da kirlenecektir. Özelleştirilen eski limanı kullanan balıkçı gemileri ile kayıklarının ne olacağı da belirsizdir.

Özet ve Sonuç

Varolan durumda Dalyan ve Güllük Körfezi zaten aşırı kirlenmiş iken, yeni ve daha büyük tehditler de gündemdedir:

- ☐ Varolan limanın yeri zaten yanlış iken, çok daha fazla büyütülerek yük kapasitesi ile gelecek gemilerin tonajlarının ve sayısının daha da artacak olması;
- ☐ Güllük Merkeze 260 yat kapasiteli, 12 dönümlük karasal alanı da işgal edecek çok büyük bir marina yapılacak olması ve daha başka 4 marina projesinin daha hazırlanması.

Bunlara göre;

- Güllük içinin zaten sorun yaratan trafiğinin katlanacağı,
- Güllük'ün simgesi olan sahil yürüme bandının yok olacağı,
- Yoksul balıkçı ve gezi teknelerinin artık buraya sokulmayacağı,
- Güllük'te yapılaşmanın artıracığı vb unutulmamalıdır.

“Güllüklülere istihdam ve alışveriş olanağı sunacağı ise saf bir hayalden ibarettir. Çünkü, marina içinde zaten en lüks mağazalar ve restoranların açılacağı bilinmekte ve lüks yat sahiplerinin ise bunlar dururken Güllük esnafından alışveriş yapacağı beklenmemelidir. İstihdam sağlaması da ham bir hayaldir; çoğu teknik eleman zaten dışarıdan getirilecektir.

Ne büyütülecek limanın ne de yeni yat limanının Güllük'e katacakları hiçbir şey yoktur, ama götürecekleri çok şey vardır. Limandan yıllar boyunca yılda 7 milyon ton maden taşınmasına rağmen, Güllük'e hiçbir katkısı olmamış, tam tersine Dalyan'ın ve Körfezin kirlenmesine, insanların maden tozlarından kansere yakalanmalarına ve yakın sitelerde gürültü kirliliğine yol açılmıştır. Feldispat ve diğer maden tozları yöre halkının şimdiden kansere yakalanmalarına yol açmaya başlamıştır bile ve bunun faturası daha da ağırlaşacaktır.

Güllük arıtması (4000 nüfus için!) zaten yetersizken, yeni konut baskısı kirlenmeyi daha da artıracaktır. Belediyenin özel bir şirkete devrettiği içme suyu ve atık su durumu zaten içler acısı iken, yeni tehdit kaynakları bunu daha da derinleştirecektir. Zaten ölmekte olan Lagün ve Körfez'in yakın zamanda bataklığa dönmesi kaçınılmaz olacaktır.

Kirlilikten dolayı suda giderek azalan oksijen miktarı, ağır metallerdeki ve tuzluluktaki artış, hastalık yapıcı bakterilerin artması sonucunda; balık avcılarının sonunu getirecektir, yerel halk ve yazlıkçılar denize giremez olacaktır, günlük tekne gezileri yapılamayacaktır. Kirli bir Körfeze ne turist gelir, ne de emekliler; bunlardan ekmek yiyen esnaf da güç duruma düşer.

Ne Yapılmalıdır?

- Öncelikle, doğasever ve Güllükseverlerin, Güllük'ü gelecek kuşaklara daha temiz bir şekilde aktarmak amacıyla bir araya gelmesinin sağlanması;
- Böylelikle ekonomik ve siyasi karar alıcıların üzerinde bir baskı oluşturulması;
- Halkı çevre konusunda bilinçlendirmek için broşür hazırlanıp dağıtılması, pankartlar asılması ve toplantılarla ilgili grupların eğitilmesi.

Platform liman vb yapılmasına karşı değil, uygun olmayan yerlere yapılmasına ve hoyratça çevreyi talan etmeleri ile kirlitmelerine karşıdır. Ortak amaç, bu güzel yurt köşesini gelecek kuşaklara bozulmadan bırakmak ve insanların huzur içinde yaşadığı bir yer haline getirmektir.

- Temiz bir Körfez, her şeyden önce balık avcıları ve balık üreticileri için gereklidir; kirliliğin artması bu geçim kaynağının yok olmasına yol açacaktır.
- Temiz bir Körfez, yat gezisi turları ile tüm turizmciler için gereklidir; kirli bir Körfeze turist de gelmez.
- Temiz bir Körfez, burada yaşayan ve yazlıkçı olarak gelenler için gereklidir; kirli suya kimse girmez.

Kapalı bir yaşam alanı olan Körfezimiz şimdiden kirlenmiş iken yeni kirleticilerle karşılaşmak istemiyoruz; bu Körfez bunları kaldıramaz! Zaten var olan limanın yeri uygun değilken, daha da genişletilmek istenmesi ve yeni marina Güllük'ün sonu olacaktır.

Doğayı acımasızca talan eden insan hızla kendi sonunu hazırlar, doğa kendisine ihanet edeni asla affetmez. İnsanın doğa ile barışık yaşaması en çok insan için gereklidir. Güllük'ün doğası kalmazsa Güllük de kalmaz. Sevgili Güllüklü Hemşehrimiz, vakit çok geç olmadan, hem varolan kirliliği temizletelim, hem de yeni kirlilik kaynaklarını önleyelim. Kirlenilmiş ve yok edilmiş bir Körfez hem hiç kimseye hem de güzel ülkemize hiçbir şey katmayacak, tam tersine güzellikleri bir daha geri döndürülmesi çok güç olacak şekilde alıp götürecektir. Sen de katıl bize, Güllük, güllük gibi olsun.

Tüm Güllüklüleri ve Güllük'e gelenleri çevre konusunda duyarlı olmaya ve çalışmalarımıza destek olmaya çağırıyoruz. Yerel ve devlet kurumları ile özel işletmelerin bu konuda üstlerine düşeni titizlikle yapmalarını bekliyoruz; bizler bunun takipçisi ve zorlayıcısı olacağız.

Kamuoyuna saygıyla duyurulur.

MUÇEP MİLAS MECLİSİ